

6. §. Az alkalmazandó jogszabály.

Az eddig előadottak alapján láttuk, hogy a jogi személyek nemzetközi jogi helyzetének tisztázása céljából három kérdést kell megkülönböztetni. A jogi személyek jogalanyiségának elismerését, az ezeket megillető jogok körülhatárolását és végül a jogi személyek jogi aktusait szabályozó törvényeknek a megjelölését.

E szakaszban az alkalmazandó jogszabály kérdésével foglalkozunk.

A Nkmj. szempontjából jogilag jelentőséggel bíró kérdés az, hogy mily törvények uralma alatt állanak a jogi személyeknek nemzetközi viszonylatban végzett jogi aktusai.

Itt is, miként a nemzetközi jogban általában, újból a törvények kollíziója forog fenn. Két területileg korlátolt hatályu törvény áll egymással szemben. Az alapítási hely törvénye és azon hely törvénye, ahol a jogi aktus végeztetett, vagy is a jogok tényleges gyakorlási helyén érvényben levő törvények.

Az alapítási hely törvénye, — a jogi személy személyi statutuma, — mint *lex nationalis* — jelentkezik, míg a végzett jogi aktus helyén érvényben levő törvény, mint *lex territorialis* szerepel. Adott esetben ez, mint a végzett jogi cselekmény helyén érvényben lévő jogszabály talál alkalmazásra.

Összeütközés tehát ezek szerint mindig a *lex nationalis* (personális statutum) és a *lex territorialis* között van. Ennélfogva, mint alkalmazandó jogszabály adott esetben, vagy az egyik, vagy a másik jöhet számba.

A jelen esetben minket csupán a jogi személyeknél.

előfordulható specifikus törvényi összeütközések érdekelnek.

Ezenkívül vannak olyan törvényi összeütközések is, amelyeknek lényegében ugyanolyan jogi természetük van, mint amilyennel a fizikai személyek nemzetközi jogi aktivitása révén felmerülő kollíziók bírnak. Ezekre nézve a Nkmj. általános szabályai az irányadók és ezek külön speciális megvilágítást nem is igényelnek.

Például a külföldi jogi személyek tulajdonára vonatkozó jogszabályok, az idegenek tulajdonára vonatkozó nemzetközi jogszabályok szerint bírálандók el. Hasonlóként a Nkmj. általános szabályai lesznek irányadók, ha a külföldi viszonylatban a jogi személyek mint hitelezők, vagy mint adósok szerepelnek.

Melyek azok a specifikus törvényi összeütközési esetek, amelyek csak csak a jogi személyeknél fordulhatnak elő?

Azok, amelyek a jogi személyek szociális tevékenységének és külön jogalanyiségának kifolyásaként végzett jogi aktusok jogi elbírálásának szükségéből állanak elő.¹

Említettük, hogy a *lex nationalis* és a *lex territorialis* a kollízió révén egymással szembe kerülhet. A *lex nationalis* a szociális székhelyen érvényben levő jogszabályok alkotják.

Ezen tétel teljes összhangban van a jogi személyek nacionálitása tekintetében eddig elfoglalt azon álláspontunkkal, hogy a szociális székhely, — mint valamely konkrét jogterülethez fűző reális kapcsolat, — determinálja a jogi személyek nacionálitását. Ez az, ami a kapcsolódást az érvényben levő helyi jogszabályokkal megteremti.²

A territoriális jogszabályok általában nem intézkednek a tekintetben, hogy mi lesz a törvények összeütközése esetében az alkalmazandó jogszabály. Az ezen kér-

¹ A jogi személyekre vonatkozó specifikus összeütközési esetek és azok fogalmi elkülönítésének szükségére utal Pillet, *Pers. morales*, 103. l.

² Morino i. m. 21. l. „La legge nazionale è, infatti quella della sede sociale, dove la Società ha il suo domicilio.” Hasonló értelemben Pillet, *Pers. morales*, 103. l.; Walker, i. m. 139. l.; Mamelok, i. m. 274. l.

désben mértékadó szabályokat a jogtudomány és a bírósági döntések révén állíthatjuk össze.

A jogi személyekre vonatkozó törvényi összeütközési esetek és az alkalmazandó jogszabály tekintetében nem lévén egy egységes jogszabály, a kérdés megoldása csak úgy lehetséges, ha az alkalmazandó jogszabályokat a *lex nationalis* és a *lex territorialis* csoportja szerint elkülönítve külön-külön ismertetjük és megállapítjuk, hogy melyik esetben talál az egyik és melyikben a másik alkalmazásra.

A) *A lex nationalis.*

A *lex nationalis* szerint bírálendő el mindenekelőtt a jogi személy érvényes fennállásának kérdése.

Azon kérdés, hogy egy jogi személy érvényesen megalakult-e vagy sem, a *lex nationalis*, vagyis a jogi személy székhelyén érvényben lévő jogszabály alapján dönthető el.

Az itt érvényben lévő törvények szerint bírálendók el az alapítás anyagi és alaki érvényességi kellékei. Az egyes alapítási aktus jelentősége és hordereje, valamint az alapítási aktus hiányosságából folyó jogkövetkezmények tekintetében mindig a legilletékesebb az állásfoglalásra a *lex nationalis*.

A jogi személyek funkciójára vonatkozó jogkérdések szintén a *lex nationalis* szerint döntendők el. Kizárólag a külföldi jogi személy *personalis statutuma* lehet döntő a tekintetben is, hogy valamely külföldi jogi személy szociális szervezete megfelelőleg létesült és működik.

A *lex nationalis* által elismert szervezeti szabályok döntők a jogi személyeknél a tagok jogai, kötelezettségei, továbbá az igazgatásra hivatott szervek és azok hatáskörének megállapítása tekintetében. Külön is ki kell emelni, hogy a tagok jogai és kötelezettségei nem a tagok, de a jogi személy *personalis statutuma* szerint igazodnak.

Különösen nagy horderővel bír ezen kérdés a kereskedelmi társaságoknál. Az alapítási aktus és a belső organizáció kérdésének itt fokozottabb jogi jelentősége van.

Erre való tekintettel joggal állíthatjuk, hogy a legnagyobb fontosságú kérdések a *lex nationalis* rendelkezései szerint itélendők meg. Így, hogy egy példával éljünk, a részvénytársaságoknál a tagok jogai, a társasághoz való viszonya, az igazgatók, a képviselők felelősségének a kér-

dése, a mérlegkészítés, részvénykibocsátási jog és annak módja, amelyek tekintetében a *lex nationalis* a döntő, mind a részvénytársaság existenciális jelentőségű kérdései.

A *lex nationalis* rendelkezéseinek érvényesülését azonban egyes territorialis törvényi rendelkezések kizárhatják.

Minden ellentétes külön territorialis törvényi rendelkezés nélkül sem talál azonban alkalmazást a külföldi jogi személyek *personalis statuta* az esetben, ha ezeknek a külföldön mellékalapításai vannak (fiókok, ügynökségek). Ez esetben a mellékalapítás országának territorialis joga lesz az irányadó, a mellékalapítások organizációja és általában funkciója tekintetében.

A *lex territorialis*nak ide vonatkozó rendelkezései, minthogy fontos közgazdasági érdekeket védnek, abszolút tiltó jogszabályok jellegével bírnak és így minden esetben alkalmazandók.¹

A jogi személyek megszűnése és az ehhez fűződő joghatások szintén a *lex nationalis* szerint bírálendók el. Nemkülönböztetve ez az irányadó a megszűnt jogi személy vagyonának hova fordítása tekintetében is. Kétségtelenül ismét csak a *lex nationalis* a legilletékesebb a megszűnés kérdésében is a döntésre.²

Csődnyitás kérdése és elrendelése tekintetében szintén a *lex nationalis* rendelkezései a mérvadók, ami a kereskedelmi társaságoknál igen nagy gyakorlati jelentőséggel bír.

¹ Mamelok, i. m. 276. l.; Walker, i. m. 140. l.; Neumeyer, i. m. 17. l.; Morino, i. m. 21. l.

A külföldi jogi személyek funkciójára vonatkozólag hasonló álláspontot foglalt el a részvénytársaságok ügyével kapcsolatban az „*Institut de droit international*” 1891-ben Hamburgban tartott ülésében hozott határozatában:

„Le fonctionnement des sociétés par actions . . . est régi même dans les autres états par les lois du pays d'origine de ces Sociétés.”

Westlake (i. m. 380. l.) az angol jogra nézve ekként formulázza a maga álláspontját:

„The regulation of any artificial person, in matters concerning only itself or the relations of its members, if any, to it and to one another must depend on the law from which it derives its existence.”

² Mamelok, i. m. 95. l.; 276. és kl.; Walker i. m. 140. l.; Morino, i. m. 22. l.

A *lex nationalis* azon rendelkezése, mely a jogi személy létét megszünteti, absolut jogi hatályt teremt, olyant, amelyik a *lex nationalis* uralmi területén túl is érezteti a maga jogi következményeit.

Ha a jogi személyiség, a jogositványok alapbázisa megszűnik, ennek jogkövetkezményei nemzetközi vonatkozásban sem hiányoznak. A jogi személy honijoga szerint való megszűnésének nemzetközileg kiható jogkövetkezménye tehát minden esetben helyet foglal.

Nem tesz kivételt, hogy a megszűnés oka, megfelelő formában meghozott megszüntető határozat, vagy állami felosztatás. Ez utóbbi akkor foglal helyet, midőn a jogi személyt honi állama a törvényben előírt módon mint „törvényes tilalomba, jó erkölcsökbe vagy közrendbe ütköző vagy a közjót veszélyeztető működése miatt felosztatja”.¹

Van az angol jognak egy egészen sajátos állásfoglalása, mely az általános jogi elvekkel ellentétben állónak látszik. Az angol jog felfogása értelmében lehetséges ugyanis, hogy a honi joga szerint megszünt jogi személy nem veszti el Angliában a személyiségét.

Lehetséges, hogy egy külföldi társaság, amely honában feloszlott, Angliában továbbra is megtartja a legális personálitását. Ez azon esetben fordul elő, midőn ezután is tényleges ügyletkötéseket végez a társaság Angliában.

Ezen döntést felelbezés folytán a Lordok háza hozta, a „Russian Commercial and Industrial Bank v. Comptoir d' Escompte de Mulhouse” esetében, 1925-ben.

Ezt, mint igen érdekes állásfoglalást idézzük, annyival is inkább, mivel ez a „Court of Appeal” álláspontjával is ellentétben áll. Ez a legfőbb angol bíróság ugyanis 1923-ban, a „Banque Internationale de Commerce v. Gouskassow” esetében azon álláspontra helyezkedett, hogy, ha a mesterséges személy honi joga szerint megszünt, akkor ez mindenütt megszüntnek tekintendő.²

¹ M. M. Tj. 75. §-a az egyesületek felosztatásának ezen törvényes okait ismeri.

² Westlake, i. m. 390. l.: „If the artificial person is destroyed in the country of its origine it appears to me destroyed everywhere as a person.”

Nagyon érdekes, hogy a Lordok háza 1925-ben a fenn említett konkrét esetben ellentétes álláspontra helyezkedett. Ezen felette érdekes döntés rációja az angol jog álláspontjából a következőképpen magyarázható meg.

Oly esetben ugyanis, midőn valamely honi joga szerint megszűnt külföldi társaság Angliában továbbra is üzleti tevékenységet fejt ki, ez többé nem egyesület, de természeti személyek egyesülése, amelyet a „partnership” köteléke tart össze.¹ Ennélfogva egy ily társaság ezután is jogi léttel bír.²

A Lordok házának ez a döntése, bár a „comity of nations”-ra való hivatkozással kezdődik, mégis véleményünk szerint a nemzetközi jog elveit nem tangálja.

Azon időtől fogva ugyanis, midőn a honi joga szerint megszűnt külföldi jogi személy Angliában, mint a „partnership” jogi minősítése alá tartozó társaság folytatja tovább a maga működését, nem bír többé nemzetközi vonatkozásban Angliára nézve külföldi jogi személy jellegével.

Ettől kezdve ez jogi szempontból egy külföldi eredetű, de a megszűnés után tovább működési joggal felruházott, nacionalizált angol társasággá vált „partnership”.

Ezt a döntést jogi szempontból mint a Lordok háza által megadott nacionalizálási nyilatkozatot kell minősíteni. Ez helyes jogi megállapítás szerint nem nemzetközi elismerés, hanem nacionalizálás.

A lex nationalis lesz végül döntő a tekintetben is, hogy a külföldi erkölcsi személyeknek van-e jogi személyisége, vagy nincs.

A jogi személyiség, a jogi személyek jogképességére elhatározó eme fontos jogi kritérium, csak a lex nationalis által előírt alapítási aktusok elvégzéséhez fűződik.

Ki kell emelni azonban, hogy a nemzetközi jogtudomány mai állása mellett a külföldi erkölcsi személy elismerésére semmi hatással nincs az, hogy van-e jogi személyisége, vagy nincs. Semmi akadálya nincs annak, hogy

¹ Ez az angol jogban a jogi személyiség nélküli társaság.

² Westlake, i. m. 390. l.

nemzetközileg oly külföldi jogi személyek jogképessége is elismertessék, amelyeknek, a honi joguk szerint nincs meg a külön jogalanyisága, perszonálitása.

Ezek az alakulatok, ha nincs is külön és autonóm személyiségük, mégis oly egységek, amelyeknek vannak kollektív jogai és köteleességei.

Ezt az elvet akarja inaugurálni a Népszövetség fokozatos kodifikacionális bizottságának javaslata, a jogi személyiség nélküli külföldi kereskedelmi társaságok elismerése tekintetében.¹

Egyébként az említett javaslat a kereskedelmi társaságok jogi személyiségének elismerése tekintetében a *lex nationalis* kvalifikáló jellegén épül fel.

A javaslat 2. §-ában a kereskedelmi társaságokra egész világosan foglal állást:

„Les sociétés de commerce étrangères ressortissantes d'un des Etats contractans et y jouissant de la personnalité juridique en jouissent également à l'égard des autres Etats contractans.“

A javaslat a jogi személyiséggel fel nem ruházott kereskedelmi társaságoknak külföldön elfoglalt jogi helyzete szempontjából, szintén a *lex nationalis* döntő jelentőségét emeli ki. Ez a javaslat a jogi személyiség nélküli külföldi kereskedelmi társaságok jogi helyzetét illetőleg azon elvet szögezi le, hogy ezek jogi helyzete külföldön sem lehet kedvezőbb, mint saját honi joguk, personalis statutumok értelmében.

A javaslatnak ez a jogi személyiségre vonatkozó nagy fontosságú elvi kinyilatkoztatása. Azok a kereskedelmi társaságok, amelyeknek a *lex nationalis* szerint nincs jogi személyisége, ilyenül külföldön sem birhatnak, még akkor sem, ha azon összes ismérvek meg is volnának, amelyek a territoriális jog rendelkezései értelmében a jogi személyiséget biztosítanák.

3. §.

„Les sociétés de commerce étrangères aux quelles la loi n'accorde pas la personnalité juridique, jurent,

¹ V. ö. 60. l. 1. j.

dans le territoire des autres États contractans, de la situation juridique que leur reconnaît la législation nationale compétente.

Elles ne pourront pas prétendre à un traitement juridique plus favorable dans le pays de reconnaissance, même si elles réunissaient toutes les conditions qui assurent aux sociétés locales le bénéfice de la personnalité juridique.“

B) *Lex territorialis*.

A külföldi jogi személyek jogi viszonyainak elbírálásánál számos esetben nem a jogi személy personalis statutuma, de más helyi jogszabály lesz irányadó.

A külföldi jogi személyekre vonatkozó azon jogkérdések, amelyek a területiális jogszabályok rendelkezései szerint bíráltnak el a következők:

A „locus regit actum“-féle elv folyamánként, a lex territorialis rendelkezései irányadók az alapítási aktus alakításaira, továbbá azon cselekményekre vonatkozólag, amelyeket valamely jogi személy aktivitása közben végez.¹

A jogi személyek alakításának formáságaira vonatkozó ezen tétel összhangban van a Nkmj. azon általános szabályával, amely mint a „locus regit actum“ tétel ismeretes.

Ezen általános szabály akként hangzik, hogy minden jogi aktus akkor bír jogi érvénnyel, ha megfelel a lokális törvények alaki feltételeire vonatkozó követelményeknek.

Ezen szabály célja abban keresendő, hogy a jogi formákban rejlő garancia révén az azokkal élők védessenek minden csalás és kényszer ellenében.

Mindig az egyes területiális törvények feladata, hogy az illető ország erkölcsi felfogása, lakóinak jelleme szerint állapítják meg azon alakiságokat és garanciákat, amelyek minden esetben kívánatosak lesznek.

Merőben lokális szempontok játszanak itt szerepet.

Egész kétségtelen, hogy a lokális szempontok lesznek döntők a tekintetben is, hogy a külföldi jogi személyek alapításának formáságainál, mennyiben fog fenn forogni

¹ Morino, i. m. 22. l.

garancia követeléseknek a szüksége és hogy milyen garanciák kívántassanak meg. E tekintetben az egyes területális törvények különböző módon intézkedhetnek.

A külföldi jogi személyek ide vonatkozó aktusai, a formaságok betartásának megkövetelése révén, az egyes külállamok polgárainak ellenőrzése és garanciája alá lesznek helyezve, még pedig azon külföldi polgárokéinak, akik velük személyes jogviszonyba lépnek. Épen ezért feltétlenül szükséges, hogy a területális jogszabályok rendelkezései betartassanak.

Különösen a kereskedelmi társaságoknál igen fontos azon jogviszonyok meghatározása, amelyeknek elbírálása a *lex territorialis* és nem a társaság *personalis* statutumainak uralmi körébe tartozik.

Ez a kérdés a részvénytársaságokra nézve, — amely jogitípus az összes jogrendszerekben elfogadásra talál, — a külföldi irodalomban tisztázva van.

Általános szabály idevonatkozólag az, hogy a részvénytársaságnak azon jogviszonyai, amelyek kívül esnek az egyesületi jog körén, habár azokat egyes jogrendszerek a részvénytársasági törvény keretében is szabályozzák, — nem tartózkodnak a társaság *personalis* statutumainak uralmi körébe.

Ide sorolhatók a részvénytársaság alapítására vonatkozó ténykedése, bizonyos számú részvényjegyzés biztosítása, részvény kibocsátására vonatkozó megállapodások kötése, a részvényt kibocsátók felhívásaikból, hirdetményeikből és tanácsaikból kifolyó felelőssége.

Ide vonatkozólag a Nmj. egyéb szabályai irányadók.¹

A külföldi részvénytársaságok részvényeinek és kötvényeinek tőzsde forgalmára szintén a tőzsde országának helyi jogszabályai nyerne alkalmazást. Ezek állapítják meg, hogy milyen kötvények és részvények lehetnek tőzsdei forgalom tárgyai, mik az ügyletkötések alaki jogszabályai, milyen joghatások tüződnek az itt megkötött ügyletekhez. Ezenkívül a tőzsdei adók és illetékek szempontjából is e szabályok lesznek irányadók.

¹ Walker i, m. 141—142. l.

A területiális jogszabályok e vonatkozásban is igen fontos kereskedelmi, pénzügyi és gazdaságpolitikai érdeket védenek. Ezen fontos érdekek teszik szükségessé, hogy a külföldi részvénytársaságok részvényeinek a tőzsdére bocsátása a megfelelő garanciák mellett történjék.

A külföldi részvénytársaságok részvény kibocsátási joga azonban már a honi jog szerint igazodik. Itt az idegen területiális törvények rendelkezései korlátozólag nem érvényesülhetnek.

A tőzsdére való bocsátás azonban más kérdés. Itt a tőzsde országának helyi joga érvényesül. Ezen belül természetesen az egyes tőzsdék autonóm rendelkezései a területiális jognak integráló részét képezik, illetve helyesebben, ezek mint szakjogszabályok követelik a maguk érvényesülését.

Valamint a külföldi részvénytársaság részvény kibocsátási joga nem esik a területiális törvények uralmi körébe, úgy nem akadályozható meg az sem, hogy bármely külföldi részvénytársaság részvényei tőzsdei forgalmon kívül adás vétel tárgyát képezhessék.¹

A perbeli jogképeség elbírálása szintén a lex területiális alapján történik. Azon kérdés eldöntése, hogy a külföldi jogi személy, akár mint fel- akár mint alperes perben állhat-e, a jogi személy jogalanyiséga elismerésének a jogkövetkezménye, amely ennél fogva a területiális perjogi törvények hatáskörébe tartozik.

Két szempont is szól ezen törvények alkalmazása mellett.

A perjogi cselekmények, mint alakias jogi aktusok, a „locus regit actum“ elv alapján a belföldi jog szabályainak vannak alárendelve.

Ezenkívül döntő jelentőséggel bír az „ordre public“ elveinek érvényesülése is. Ez megköveteli a területiális jogszabályoknak az érvényesülését. A perjogi szabályok betartása épen az „ordre public“-ra tekintettel, a jurisdictionalis szervek szabályszerű működésének garanciája alatt áll.²

¹ Walker, i. m. 142. l. Mamelok, i. m. 290. l. Az egyes külföldi-jog rendelkezéseire vonatkozó forrásokat i. h. 28.

² Morino, i. m. 23, l.

A külföldi jogi személyek ingatlanaira vonatkozó ügyleteire, mint *lex rei sitae*, szintén a területiális jogszabály nyer alkalmazást. Hasonló a helyzet az adózási és egyéb államkincstárra vonatkozó törvényeknél, amennyiben ez esetben szintén a területiális törvények rendelkezései találhatnak alkalmazást.

A nemzetközi jogban az adók territorialitásának az elve az uralkodó. A méltányosság és igazságosság eszméje megkivánná azonban, hogy nemzetközi szerződések útján ezen elv bizonyos mértékben módosíttassék.

Különbséget kellene tenni a személyi és tárgyi természetű adók között. Az elsőkre a *lex nationalis*, a másodikakra a *lex territorialis* elveit kellene alkalmazni. Ez a megoldás igazságos lenne, mert ez által az egyes jövedelmek ott kerülnének megadóztatás alá, ahová azok befolynak.¹

Igen érdekes és tanulságos az angoljog álláspontja az adózás tekintetében, amely meghatározza, hogy mikor minősül valamely jogi személy a székhely figyelembe vétele mellett az adózás szempontjából nacionálisnak és mikor esik ennél fogva e szempontból a honi fiskális törvények rendelkezései alá.

Az angoljog szerint valamely külföldi jogi személy jövedelmi adó fizetési kötelezettségét még nem állapítja meg, — miként az Anglia területén lakó fizikai személyét, — azon körülmény, hogy Londonban vagy fiókja van, vagy hogy a részvényesek rendes közgyűlését ott tartják.

A külföldi jogi személy, társaság, akkor köteles Angliában jövedelmi adót fizetni, ha főüzlete, — akár így nevezik, akár nem; — Angliában van.

A külföldi társaság Angliában kötött üzleteiből eredő jövedelme után épúgy Angliában köteles jövedelmi adót fizetni, mint a hogy a külföldön lakó természetes személy is köteles Angliában az ottani jövedelme után jövedelmi adót fizetni.

Azt mondhatjuk, hogy elvileg a jövedelmi adó fizetése tekintetében ugyanazon szabályok érvényesülnek az Angliában belajstromozott társaságokra, mint az ott lakó

¹ Westlake, i. m. 385. l. 303. §.

természetes személyekre vonatkozólag.¹

Előfordulhat adott esetben, hogy a belajstromozás ténye még nem döntő a székhely tekintetében. A székhely azonban megállapítható a belajstromozást kísérő körülményekből.

Általános elvül állítja fel az angol jog, hogy inkább az üzletek folytatása, mint maga a székhely lesz irányadó és ezenkívül a társaság jövedelméből való részese-dési igény, mert ez esik tulajdonképen adózás alá.²

Számol az angol jog azzal is, hogy valamely társaságnak két székhelye lehet a jövedelmi adó fizetése, a *jurisdictio* és az aktívák, valamint a passívák helyi vonatkozásainak megállapítása szempontjából.

A jövedelmi adó kérdésében a Court of Appeal 1924-ben a *Swedish Central Railway Company v. Tompson* esetében foglalt.

Ez a társaság ugyanis Angliában volt belajstromozva, és a pénzügyi, valamint az általános adminisztrációja angol igazgatók kezében volt. Később az igazgatás és ellenőrzés áthelyeztetett Svédországba, a közgyűléseket ott tartották és az osztralékot ott állapították meg,

Kimondotta a Court of Appeal, hogy a jövedelmi adó szempontjából Angliában belajstromozottnak tekintendő, dacára, hogy az ellenőrzést más államban gyakorolják.³

Megállapítható, hogy az angol jog álláspontja értelmében a jövedelmi adó tekintetében alkalmazandó államkincstári törvény, mindig a kereskedelmi társaság valódi üzletkötési országának honi törvénye lesz.

Ennek folyományaként kimondja az angol jog, hogy, ha egy társaság Angliában van belajstromozva, de reális székhelye külföldön van, mentes Angliában a jövedelmi adó fizetési kötelezettség alól.

Végül mindig a területiális büntetőtörvények oltalma alatt áll a külföldi jogi személy. A büntetőtörvények

¹ The identity in principle of the position with regard to income tax of a company incorporated in the United Kingdom and a natural person residing in the United Kingdom seems to be practically assumed in all the cases" (Westlake, i. m. 386. l. 304 §.)

² Westlake, i. m. i. h.

³ Westlake, i. m. 387. l. 304/a. §.

ugyanis minden esetben az „ordre public“ követelményeit szolgálják. Természetes tehát, hogy ezeknek uralma kiterjed azon egyes individuumokra, akik az idegen jogi személyek szervezete ellen követnek el valamely meg nem engedett, tilos cselekményt.

Igaz ugyan, hogy ugyanekkor a külföldi jogi személyek honi törvényei is megsértetnek, de mégis az elkövetési hely területiális törvényei adják meg a minősítést és a sanctiót.

Csak az esetben lehet elkövetni tilos cselekményt, ha valamely cselekményt a területiális törvények is közönséges büntettnak minősítenek.

Ez esetben ismét a Nkmj. általános szabályainak egy speciális esetre való alkalmazásával állunk szemben. A területiális törvény ugyanis, mint a *lex delicti commissi* érvényesül.

Ez alapon, az adott esetben a területiális törvények érvényesülése teljesen harmonikus jelenség, amely igen jól harmonizál a Nkmj. deliktuális felelősséget szabályozó általános szabályával.